

Nr 33

Av herr **Andersson** i Örebro **m. fl.**, angående slopande av obligatoriskt läkarintyg för körkort.

(Lika lydande med motion nr 22 i Första kammaren)

Allmänheten är på åtskilliga håll i landet oroad av att efterfrågan på läkare är större än tillgången, trots att antalet läkare fördubblats på några årtionden. Ett flertal stängda läkarmottagningar och tomma läkarbostäder kan påvisas. I den offentliga debatten om läkarbristen synes man nästan uteslutande befatta sig med frågans ena sida — läkartillgången. Däremot beaktar man föga sakens andra sida — den ständigt ökade efterfrågan på läkare. Man borde ägna större uppmärksamhet åt den viktiga frågan om våra läkare används på ett rationellt sätt, så att allmänheten verkligen får maximal behållning av deras arbete.

I detta sammanhang ställer man sig frågan om verkligen läkarundersökning av körkortsaspiranter ger tillräckligt utbyte med tanke på det läkararbete som krävs. Denna arbetsinsats är ingalunda obetydlig. År 1965 utfärdades över 178 000 körkort. Om man räknar med att en läkare i gynnsamt fall klarar en undersökning av en körkortsaspirant jämte själva intygsutfärdandet på 20 minuter — vilket givetvis inte tillåter annat än en ganska ytlig undersökning — togs detta år 59 300 läkararbetstimmar i anspråk. Med normal arbetsdag blir detta 29 läkares helårsinsats. Det kan påpekas att Örebro län har just så många provinsialläkartjänster. Förmodligen kräver i Sverige enbart det vanliga körkortsintyget således en arbetsinsats per år som kan jämföras med samtliga provinsialläkares i Örebro län under samma tidrymd.

Till denna arbetsinsats för det vanliga körkortet kommer sedan ytterligare mycket arbete för vissa andra läkare — särskilt de vanligen till sjukhus knutna specialister — då det gäller undersökning och intygsskrivande för de många speciella fallen. Det kan gälla sådana fall där det första intyget omnämner någon sjuklighet av typen misstänkt hjärtfel, äggvita i urinen, blodtrycksförhöjning, sockersjuka och där nu länsstyrelsernas medicinska expertis ofta kräver kompletterande undersökning. Det är svårt att ange hur omfattande läkararbetstid som denna speciella intygsskrivning sammanlagt kräver under ett år, men det är sannolikt inte orimligt att räkna med att 2—3 specialister skulle kunna vara heltidssysselsatta med detta arbete.

Man kan på allvar ifrågasätta huruvida en sådan stor läkarinsats är motiverad, och om den verkligen ger det utbyte ur trafiksäkerhetssynpunkt som man ursprung-

ligen tänkt sig. Tankegången är naturligtvis, att läkarundersökningen skall sälla bort olämpliga körkortsaspiranter och skydda medtrafikanterna från bilförare som på grund av den ena eller andra sjukdomen är olämpliga eller farliga i trafiken. Det finns onekligen sjukdomstillstånd som gör en människa mindre lämpad att föra bil. Särskilt torde det då gälla sådana sjukdomar som kan medföra en hastigt inträdande grumling av medvetande och omdöme, så hastig att vederbörande inte hinner sätta sig och fordonet i säkerhet genom att exempelvis köra in till väggkanten. Epilepsi kan anges som ett typexempel, och denna sjukdom betraktas i regel som ett bestämt hinder vid körkortsansökan. Det bör dock påpekas, att en rutinmässig och med naturnödvändighet relativt tidsbegränsad undersökning som företas i intervallet mellan anfall inte avslöjar om en person lider av epilepsi. Under en anfallsfri period företer den sjuke inga anmärkningsvärda symtom. Sjukdomen blir ofta känd genom den självdeklaration vederbörande avger vid ansökan om körkort eller möjligtvis genom att läkare som undersöker känner till vederbörandes sjukhistoria. Man har även traditionellt räknat med att de sockersjuka under insulinbehandling befinner sig i ett sjukligt tillstånd av betydelse för bilkörning. Insulinkänningar kan understundom inträffa ganska hastigt och äventyra den sockersjukes handlingsförmåga. Man måste emellertid göra klart för sig att det i alla åldrar, speciellt i medelåldern och senare, kan inträffa plötsliga insjuknanden av typen blödning eller blodpropp i hjärnan, blodpropp i hjärta eller lunga och många andra tillstånd, som mycket hastigt kan nedsätta en persons reaktionsförmåga och göra denne olämplig att föra ett motorfordon. Hur noggrant en undersökning än görs, kommer det alltid att finnas vissa osäkerhetsmoment.

Man skulle kunna tänka sig en mycket omfattande hälsokontroll av alla bilförare, ett slags medicinsk motsvarighet till den bilbesiktning som i lagen är föreskriven. Men en periodiskt återkommande hälsokontroll, även av begränsad noggrannhet, skulle fordra ett ofantligt uppbåd av medicinsk arbetskraft med hänsyn till det mycket stora antalet körkort. Det skulle ju här bli fråga om en undersökning av många 100 000-tals människor årligen. Stickprovskontroller vore i så fall ett bättre alternativ.

Det finns här i Sverige en socialt motiverad och av alla erkänd strävan att möjliggöra även för personer med olika handikapp att föra motorfordon. Men föreligger uppenbar risk för att en person kan råka i sjukdomstillstånd av ovan angiven art, innebär detta ett handikapp som inte kan förenas med kraven på tillfredsställande trafiksäkerhet.

Det finns starka skäl för att slopa läkarundersökningarna för körkort, som tillkom på en tid när bilismen ännu var föga utvecklad, och nöja sig med en *hälsodeklaration från körkortsaspirantens sida och den noggranna prestationskontroll som körkortsprovet innebär*. Troligtvis är det tillräckligt om en person vid körkortsprovet visar sig ha tillräckligt god hörsel för att kunna uppfatta ljudsignaler samt tillräcklig manöverförmåga och gott omdöme. Utöver den säkerhet som vinnes genom att en erfaren person bedömer vederbörandes körskicklighet torde en rutinmässig läkarundersökning ha mycket litet att ge.

En hälsodeklaration av körkortsaspiranten, ett noggrant körkortsprov och eventuell läkarundersökning i ett fåtal svårbedömda gränfall torde ur trafiksäkerhetens synpunkt vara lika betryggande som den nu praktiserade läkarundersökningen, som medför en utgift för körkortsaspiranten och en stor förbrukning av läkararbetskraft med mycket ringa vinster ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Under hänvisning till ovanstående får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag beträffande möjligheterna att i vägtrafikförordningen borttaga bestämmelsen om obligatoriskt läkarintyg för körkortsaspiranter.

Stockholm den 12 januari 1968

Sven G. Andersson (fp)

Nancy Eriksson (s)

Bengt Bengtson (h)
i Solna

Rune Gustavsson (cp)
